

Кривокурс О. Г.

викладач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки ННП
ПФНП Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОГО ПОТЕРПІЛОГО ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛІСНОГО НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ

Основним джерелом інформації про подію злочину в процесі розслідування злочинів, передбачених ст. 166 КК України виступають відомості, отримані в ході проведення допиту.

Розкриваючи сутність допиту, Салтевським М. В., запропоновано підхід, відповідно якого допит доцільно розглядати комплексно: як засіб доказування, як процес специфічного спілкування для одержання інформації та як соціальне явище, що має етичну і виховну функції [1, с. 358].

При цьому, вказана слідча (розшукова) дія є найбільш поширеним способом отримання інформації під час досудового розслідування і одночасно є однією з найбільш складних дій з в контексті організації і проведення [2, с. 187].

Процесуальний порядок проведення допиту малолітніх осіб під час проведення досудового розслідування регламентується ст. 226 КПК України, відповідно якої встановлюються обмеження часу проведення слідчої (розшукової) дії, зокрема в зазначається що допит не може продовжуватись без перерви понад одну годину, а загалом понад дві години на день. Крім цього в статті вказується на обов'язковій присутності під час допиту законного представника, педагога або психолога, а за необхідності лікаря [3].

Переходячи до розкриття особливостей проведення допиту малолітніх потерпілих у провадженнях щодо злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною, зазначимо що вказана слідча (розшукова) дія не є поширеною під час досудового розслідування.

Такий стан речей пояснюється низкою факторів, зокрема варто наголосити на тому, що у переважній більшості випадків (близько 97 %) потерпілими від злочинів, передбачених ст. 166 КК України, є діти віком до 14 років. З них майже чверть (22 %) – це новонароджені.

Відповідно проведеного дослідження матеріалів кримінальних проваджень досліджуваної категорії можемо констатувати, що допит особи, якій безпосереднього було спричинено тяжкий наслідок проводиться у 3, 75 % кримінальних проваджень.

За останні три роки спостерігається стійка тенденція до зниження кількості випадків допиту потерпілих по цій категорії проваджень. Це

пов'язано із зниженням віку потерпілих.

Основним завданням слідчого, під час проведення допиту, наряду із отриманням доказової інформації є мінімізація негативного впливу на психіку допитуваної особи. Саме тому КПК України встановлює перелік вимог щодо проведення вказаної слідчої (розшукової) дії. Проте, на практиці практичним працівникам органів досудового розслідування доводиться стикатись з проблемами організації та проведення допиту.

Одним із факторів, який негативно впливає на проведення допиту є те, що злочинець є матір'ю (батьком) потерпілого, а отже основним викликом для слідчого є встановлення психологічного контакту з допитуваною особою. Хоча 98 % опитаних слідчих наголосили на тому, що допит потерпілого в процесі розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною відбувається у безконфліктній ситуації, проте, більшість респондентів вказали на намагання допитуваної особи приховати інформацію про вчинений злочин.

Основними причинами надання неправдивих свідчень респондентами були названі: вплив з боку батьків; низькій вік потерпілих тощо.

Враховуючи особливості складу злочину, проблемні питання та вікові групи допитуваних осіб вважаємо доцільним проведення допиту з застосуванням методики «Зелена кімната». Крім цього, в разі спричинення потерпілому злісним невиконанням обов'язків по догляду за дитиною тілесних ушкоджень, враховуючи при цьому вік допитуваної особи доцільно в процесі допиту використовувати анатомічні ляльки чи інші демонстраційні засоби [4, с. 217-218].

Оскільки суб'єктом злочину, передбаченого ст. 166 КК України виступають батьки (опікуни, піклувальники) потерпілого не рекомендуємо залучати представника потерпілого з числа одного з батьків потерпілого (навіть якщо він не є співучасником злочину), а також членів сім'ї. Залучення зазначених представників збільшує ризик отримання неповних або неправдивих показань від допитуваного. Доцільним в контексті досліджуваного питання запросити в якості законного представника працівника соціальних служб або служби у справах дітей.

Виходячи з вимог КПК України щодо проведення допиту малолітнього в контексті досліджуваного питання, зокрема обмеженість часу проведення допиту, кількість осіб, які приймають участь а також вікові і психологічні особливості особи яка допитується слідчому необхідно обрати найбільш дієві тактичні прийоми.

Найбільш дієвими тактичними прийомами, які застосовуються в процесі проведення допиту малолітнього потерпілого, за фактами вчинення злочину, передбаченого ст. 166 КК України виступають: встановлення та з'ясування контрольних даних; переконання допитуваного щодо необхідності давання показань; запрошення до участі у допиті «авторитетних» для допитуваного осіб; проведення повторного допиту, використання технічних

засобів.

Таким чином, допит особи, якій було спричинено шкоду в результаті злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною являє собою складний процес, який вимагає ретельної підготовки. Досягнення результату допиту забезпечується поєднанням тактичних прийомів та процесуальних вимог КПК України. Крім цього, це дозволить мінімізувати негативний вплив на психіку потерпілого.

1. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – Київ: Кондор, 2006. – 588 с.

2. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. За ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 464 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 21.05.2024).

4. Павлова Н. В. Використання демонстраційних засобів (анатомічних ляльок) під час допиту малолітньої особи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: науковий журнал*. 2020. № 1 (104). С. 215–220.

Кріцак І. В.

старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування;
доцент кафедри кримінального права
і кримінології Харківського
національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НАУКОМЕТРИЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ СУЇЦИДУ КРИЗЬ ДУХОВНО-ЦІННІСНУ ПАРАДИГМУ

Актуальність розроблення наукової проблеми. Стаття 23 Конституції України визначає, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей. Тобто важливим є розуміння співвідношення між інтересами особи та інтересами суспільства, а також між правами особи й, відповідно, колективу. Виходячи з цього, свобода особи має узгоджуватись зі свободою інших людей та обґрунтованими вимогами суспільства. Поряд з цим у ряді статей Конституції передбачена можливість обмеження деяких прав людини й громадянина за наявності певних обставин. Затверджуючи принцип вільної реалізації належних громадянам та юридичним особам суб'єктивних прав, чинне законодавство водночас ставить певні вимоги, яких слід дотримуватися